

Stijn Streuvels: **A r a t á s** (De oogst)

Vannak emberek, akik elmaradnak koruktól. Nem csak arra gondolok, hogy nem koruk leghaladóbb világnézetét hirdetik, vagy ha úgy akarjuk, képviselik, hanem minden ténykedésükben elmaradnak koruktól és akkor, ott és úgy döntenek a kaput, ahol és ahogy már nem döngetés az, hanem csak udvarias kopogtatás. A tragédia ebben az, hogy ezek az emberek azt hiszik magukról, hogy valóban kapudöngető. Ezt mondhatjuk Streuvels-ről is, ki a flamand akadémia tagja volt, majd 1935-ben a belga kormány a legnagyobb irodalmi díjjal tüntette ki s emellett az irodalmi Nobel-díjra is előterjesztették. Író, igazi, nagy író azonban sohasem lett belőle — csak népszerű, ügyes mesemondó — és hiába hagyta oda mesterségét az irodalom kedvéért, megmaradt továbbra is annak ami volt — rövidlátó, szemüveges pékmesternek, ki az irodalomban is csak kovászolni tudott, de kenyeret gyúrni, szép cipőt sütni soha nem tanult meg. A munkásosztályból származott, jórészt századunkban működött, egy hajtásmírira élt az európai forradalmak őshazájától, átél jónéhány szocialista forradalmat is — mégsem ért egy pipadöngényt sem, mégsem gyűjtött elég tapasztalatot, mégsem volt olyan jó meglátása, hogy megértse: mi is az élet, milyen erők is játszadoznak (inkább így mondanám: milyen erők is „jojóznak”) azokkal az ágrólszakadt paraszttal, és falusi napszamosokkal, akik az ő regényeinek a főszereplői. Az ő embereivel mindig valamilyen természeti erő végez, szinte fanatizmus az már nála, hogy az emberek tehetetlenek a „természet sötét erőivel szemben”. Az „Aratás”-ban a flamand legények, férfiak nyáron vállukra vetik a kaszát s odahagyják otthonukat, messze-messze Franciaországba mennek egész nyárra aratni, ott pedig a regény egyik főszereplője, az álmodozó-természetű legényke napszúrástól meghal — ez a regény tragédiája, ezen van a főhangsúly. Streuvels eköré tömörítette az egész drámát s az szinte mellékes számára, hogy ezek az aratók nyomorognak. Ellenben annál inkább várják a vasárnapot, mert az az egyetlen céljuk, hogy jól berúgjanak; az író két szürke mondatral intézte el, hogy a parasztság, akinél a munkát vállalták, becsapta őket — de csak a fizetésnél. Streuvels kezébe vette a fegyvert s az orozlán helyett a mókusra lött. Az élet ilyen romantikus felfogása, értelmezése a következetes realizmus korszakában is romantikus íróvá tette Streuvels-t. Falusi idillikus képet rajzolt abban a korban, amikor már nyilvánvalóvá vált a világon, hogy a környörtelen osztályharc kizárja az életből az idillt. Idillt csak az láthat az életben, akinek a világnézete csupán az idillikus helyzet felfogására alkalmas. Stílusa is teljesen alkalmazkodott mondanivalójához. Hangneme a kedves anekdotázgatóé, ki néha kénytelen szörnyű nehéz életről beszélni.

de előbb fölteszi a rózsaszínű szemüveget. Mondatai rövidiek, világosak, folyékonyak. Azonban markáns alakokat tud megsejteni, el tudjuk képzelni, micsoda nagyszerű nyersanyag lenn az egy igazi író számára (sőt, valami érdekes, talán a belga vidék ízét, szinét is sejteti Streuvels). Romantikus történeteinek megfelelő légkört is tud teremteni. A regény szerkezeti felépítésével már baj van. A hazafelé induló kasszásokat ismeretlen (!) emberek kirabolják (Streuvels az ilyesmit, vagy a társadalmi vonatkozásokat sohasem tudja drámává fejleszteni, hanem csak az ember és a természet összeütközését) s ezalkalommal az író néhány új epizód szereplőt vesz be, akikkel aránytalanul sokat foglalkozik. Az új szereplők között van egy titokzatos lány is, akinek csupán az a feladata, hogy szerelmet gerjessen a napszúrásban meghalt fiú barátjában — tehát Streuvels úgy fejezheti be a regényt, hogy: hajhaj, a hazatért fiú szíve visszahúz a messze idegenbe, mert ott maradt a barátjának a sírja és az a lány...

Streuvels „A lenföld”, „A munkás”, „A nagy híd” stb. című regényei hasonló beállítottságúak. A két első regényben a nála megszokottnál kissé jobban kihangsúlyozta, hogy az elmaradottságnak és az osztálykülönbségeknek is nagy szerepe van a szegényemberek nyomorúságos életének előidézésében, de Streuvels lényegében itt sem tagadta meg önmagát.

Major Nándor

Kvazimodo István:

Testamentum

Minerva, Subotica 1954

Kvazimodo István „Testamentum” című könyve érdekfeszítő, korunkból gyökerező jó olvasmány.

Egyének, családok fuldoklása, haláltusa vagy szörnyű pusztulása a fasizmus kataklizmájában és a gyérszámú menekültek éposza.

Szerzője érzékeny reagáló és tehetséges író, aki könyvének egyes helyein elérte a művészt. A briliánsan megírt mondatok közül csak egykettőt iktatok ide. Az atavisztikus fatalizmussal és konzervatív erényekkel szembeni vározsídi mentalitást Kvazimodo a következő hasonlattal érzékelteti: „A mezei kigyó kedvenc eledele a kecskebéka. A csúszómászó mozdulatlanul hever a fűben és vár. Várja áldozatát. Mikor a szerencsétlen béka feltűnik a láthatáron, a kigyó kissé felemelkedik, felnyújtja a fejét a